Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)
Варненський вільний університет Чорноризця Храбра (Болгарія)
Гентський університет (Бельгія)
Сучавський університет ім. Штефана чел Маре (Румунія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)
Київський національний університет будівництва і архітектури (Україна)
Сумський державний університет (Україна)
Сумський національний аграрний університет (Україна)
Національний університет «Запорізька політехніка» (Україна)
Державна установа
«Інститут економіки та прогнозування НАН України» (Україна)
Державна установа
«Інститут демографії та проблем якості життя НАН України» (Україна)
Державна податкова інспекція у м. Полтава Головного управління Державної податкової служби у Полтавській області (Україна)
Полтавське територіальне відділення Всеукраїнської професійної громадської організації «Спілка аудиторів України» (Україна)
Торгово-промислова палата України (Україна)

ЗБІРНИК
ІІ Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ»

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

06 червня 2024 року

ПОЛТАВА

УДК 330

Пташенко Ліана, д.е.н., професор
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
Ісазаде Наміг Агагейдар Огли, доктор філософії, асоційований професор
засновник, член правління Міжнародного науково-освітнього
та навчального центру, (м. Таллін, Естонія);
Зельов Ростислав, магістрант
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

РЕФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРА: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА ДОСВІД АЗЕРБАЙДЖАНУ

Унаслідок російської агресії та тероризму, котрий спрямований на мирне населення й енергетичний сектор, саме останній страждає чи не найбільшим чином. Поряд з ремонтними роботами об'єктів енергетики, відбувається реформування та реструктуризація українського енергетичного сектору, котрий є й залишатиметься ключовим чинником для зростання, гармонійного економічного та соціального розвитку країни. Україна виступає стратегічним гравцем у сфері транзиту енергії, є одним із найбільших виробників вуглеводнів у регіоні. Тому важливим аспектом енергетичної політики України має стати реформування енергетичного сектору шляхом використання передового світового досвіду та адаптування його до вітчизняних умов [1].

Крім екологічного чиннику, після повномасштабного вторгнення росії пріоритетним стає безпековий аспект. Трансформування вітчизняної енергетичної системи з урахуванням сучасних вимог та передусім загроз є актуальним напрямом розвитку національної економіки України. Про це було проголошено ще в Енергетичній стратегії України на період до 2035 р. «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» [2].

Однак, після повномасштабного вторгнення росії, знищення нею енергетичної інфраструктури загострилось питання щодо реформування та відновлення енергетичного сектору України.

Не дивлячись на складні умови сьогодення, численні ворожі обстріли, зберігся значний потенціал для подальшого розвитку енергетики України, привабливість для національних та міжнародних інвесторів. Значні перспективи має розвиток «зеленої» енергетики, яка станом на сьогодні є одним з пріоритетних напрямів у ЄС. Війна в Україні прискорила процедуру енергетичної інтеграції – 16 березня 2023 року було реалізовано об'єднання з енергетичною системою ЄС ENTSO-E. Україна входить до Європейського Енергетичного співтовариства та ратифікувала Угоду про асоціацію з ЄС, яка передбачає зобов'язання з підвищення енергоефективності, скорочення викидів парникових газів та інших речовин, а також розвиток енергетики відновлюваного типу. Тому перспективою галузі є перехід до відновлюваних ресурсів, забезпечення раціонального використання енергії.

Сьогодні ведеться активна співпраця з міжнародними партнерами задля створення умов стійкості енергосистеми. Українські фахівці переймають досвід у процесах модернізації, децентралізації, декарбонізації, взаємодії на рівні ринку, створенні умов для довгострокових переваг українських компаній. Енергетична безпека є пріоритетним напрямом для держави [3].

Розпорядженням КМУ від 21 квітня 2023 р. № 373-р схвалено нову Енергетичну стратегію України на період до 2050 року.

З коментарів посадовців у відкритих інформаційних джерелах можна сформувати певне розуміння щодо основних стратегічних цілей та показників – задекларованим ключовим завданням стратегії є перетворення України на енергетичний хаб Європи. Завдання планується реалізувати за рахунок нарощення потужності генерації з відновлюваних джерел до 2050 року, а саме: збільшення потужності вітрової генерації до 140 ГВт (очікувані

інвестиції до $134 млрд), сонячної – до 94 ГВт ($62 млрд), накопичувачів енергії (energy storage) – до 38 ГВт ($25 млрд), атомної генерації – до 30 ГВт ($80 млрд), ТЕЦ та біоенергетичних потужностей – до 18 ГВт, гідрогенерації – до 9 ГВт ($4,5 млрд). Відповідно, Україна має офіційний документ, який передбачає амбітні плани щодо трансформації власного енергетичного сектору завдяки розвитку відновлюваної та вуглецево нейтральної генерації і за рахунок залучення інвестицій в енергетичний сектор. При цьому основні сподівання на приватні іноземні та українські інвестиції [4].

В цьому контексті варто розглянути досвід формування ефективного енергетичного сектора в Азербайджані. Видобуток та виробництво енергоресурсів в країні здійснюється як державними, так і міжнародними компаніями. Провідну роль у нафтогазовій галузі відіграє Державна нафтова компанія Азербайджанської Республіки (SOCAR), яка займається розвідкою, видобутком, переробкою, транспортуванням та реалізацією нафти, газу та нафтопродуктів. Крім того, в країні працюють великі міжнародні нафтогазові компанії, такі як BP, ExxonMobil, Chevron, Total та інші, які беруть участь у спільних проєктах з видобутку вуглеводнів [5].

Основними споживачами енергоресурсів є промисловість, транспортний сектор, житловий та комерційний сектори. Природний газ широко використовується для виробництва електроенергії, опалення та в промисловості, тоді як нафтопродукти переважають у транспортному секторі.

Для вдосконалення роботи зі споживачами енергоресурсів в Азербайджані здійснюються значні інвестиції в модернізацію інфраструктури та впровадження сучасних технологій. Зокрема, в країні активно впроваджуються розумні системи обліку електроенергії та газу, які дозволяють в режимі реального часу відстежувати споживання, виявляти втрати та несанкціоноване використання. За даними Міністерства енергетики Азербайджану, у 2021 році понад 80% споживачів електроенергії було забезпечено розумними лічильниками [5].

Енергетичні компанії Азербайджану також приділяють значну увагу підвищенню якості обслуговування споживачів. Створюються сучасні центри обслуговування клієнтів, впроваджуються онлайн-платформи для управління рахунками та подання запитів. Проводяться інформаційні кампанії та навчальні програми для споживачів, котрі спрямовані на підвищення обізнаності щодо ефективного використання енергоресурсів та енергозбереження [6].

В країні активно розвивається відновлювана енергетика, оскільки є значний потенціал для використання вітрової, сонячної та гідроенергії. Уряд країни ставить за мету збільшити частку відновлюваних джерел у загальному виробництві електроенергії до 30% до 2030 року [7]. Для стимулювання розвитку відновлюваної енергетики в Азербайджані запроваджено низку заходів державної підтримки, таких як пільгові тарифи на закупівлю електроенергії з відновлюваних джерел, податкові пільги для інвесторів та спрощення процедур ліцензування. Також ведеться співпраця з міжнародними організаціями та іноземними інвесторами для обміну досвідом і залучення передових технологій у сферу відновлюваної енергетики [6].

Таким чином, енергетична система Азербайджану, спираючись на багаті запаси нафти і газу, забезпечує країну надійним джерелом енергії та експортних доходів. Водночас, уряд та енергетичні компанії працюють над модернізацією інфраструктури, вдосконаленням роботи зі споживачами та розвитком відновлюваної енергетики. Ці зусилля спрямовані на забезпечення сталого розвитку енергетичного сектору, підвищення енергоефективності та зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище.

Список використаних джерел

1. Завербний А. С., Кісь М. Я., Білоус Ю.Б. Проблеми і перспективи залучення зовнішніх інвестицій у проекти відновлювальної енергетики України у воєнний та післявоєнний періоди. Економіка та суспільство. Випуск 51, 2023 URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2460/2379/

2. Павленко О., Андрусевич Н., Павлюк С., Матейчук Є., Бєлякова В., Крамаренко О.,

Рябика М. 2022. Позиційний лист щодо проекту плану відновлення: наразі документ не виглядає як «Український зелений курс». URL: https://dixigroup.org/analytic/poziczijnij-list-shhodo-proektu-planu-vidnovlennya.

3. Електроенергетика України: стан і перспективи. URL: https://blog.youcontrol.market/ieliektroienierghietika-ukrayini-stan-i-pierspiektivi/

4. Проблеми та перспективи розвитку відновлюваної енергетики в 2024 році URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/227024_problemi-ta-perspektivi-rozvitku-vdnovlyuvano-energetiki-v-2024-rots

5. State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan. (2022). Energy of Azerbaijan. Statistical Yearbook. Baku. Retrieved from URL: https://www.stat.gov.az/source/energy/?lang=en

6. Мамедов, Р. (2021). Енергетична політика Азербайджану: виклики та перспективи. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, (1), 22-31. URL: https://doi.org/10.29038/2524-2679-2021-01-22-31

7. Aghayev, E. (2021). Azerbaijan's Energy Strategy and the Role of Renewable Energy. Caucasus International, 11(1), 51-62. URL: https://doi.org/10.21146/ci.2021.11.1.51-62.

УДК 620.9:338.432

Самойлик Ю.В., д.е.н., професор
Полтавський державний аграрний університет;
Свистун Л.А., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
Свистун М.А., студент спеціальності 051 Економіка,
Полтавський державний аграрний університет
(м. Полтава, Україна)

НОВІ ПІДХОДИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ

У сучасному світі виклики сталого розвитку та енергетичної безпеки стають дедалі актуальнішими у зв’язку зі зростанням світового населення, економічним розвитком, змінами клімату. Концепція сталого розвитку, що базується на забезпеченні поточних потреб суспільства без шкоди для майбутніх поколінь, тісно пов’язана з енергетичною незалежністю держави в цілому та індивіда зокрема. Сприяння сталому розвитку передбачає збалансоване використання енергетичних ресурсів ефективними способами, у тому числі за рахунок зменшення споживання енергії, розвитку альтернативної енергетики, зменшення викидів парникових газів та інших забруднюючих речовин тощо. Енергетична ефективність та відновлювана енергія стають ключовими елементами для забезпечення сталого розвитку та зменшення впливу людини на навколишнє середовище.

Енергетичні проблеми, з якими стикаються індивіди та домогосподарства, мають значний вплив на їх повсякденне життя та загальний добробут. Однією з основних проблем є зростання витрат на комунальні послуги, такі як електроенергія, опалення, водопостачання та інші, що з часом може перетворитися на значний фінансовий тягар для домогосподарств. Високі рахунки за ці послуги обмежують фінансову стабільність домогосподарств і знижують їх можливості для здійснення інших видів витрат або накопичення. Крім того, індивіди стають вразливими до можливих перебоїв у постачанні енергії, що може призвести до тимчасових перерв у роботі побутових приладів, втрати збереженої їжі та інших матеріальних цінностей, а також зниженні комфорту та якості життя. Значна частина індивідів працює віддалено за допомогою комп’ютерної техніки з використанням мережі Інтернет, що набуло значної популярності з настанням пандемії COVID-19, тому обмеження та підвищення вартості енергопостачання знижує ефективність трудової діяльності індивіда.